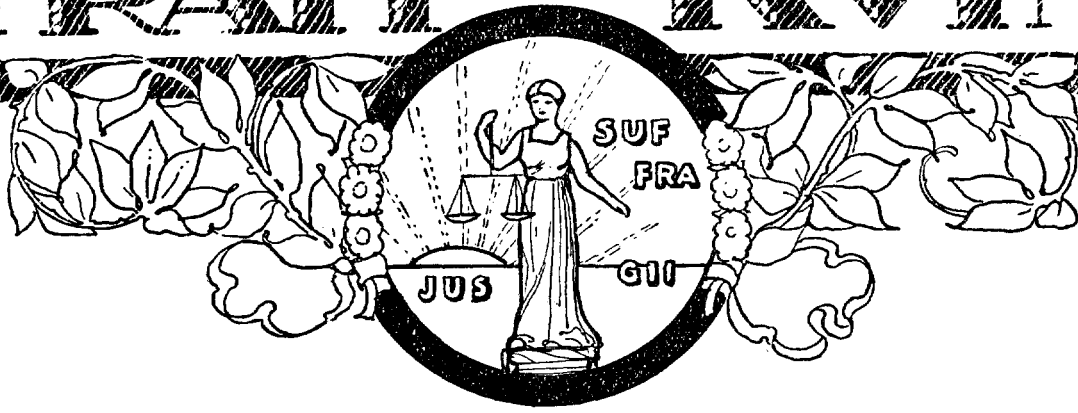

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak, som en stor sak kan göra för oss.*

TIDNING UTGIVEN AV LANDSFÖRENINGEN FÖR KVINNANS POLITISKA RÖSTRÄTT

VIII. ÅRG.

STOCKHOLM, 15 JUNI 1919

N:R 12

Efter segern.

"Valrätt tillkommer en var man och kvinna, som är svensk undersåte och senast under nästföregående kalenderår uppnått tjugutvå års ålder", så lyder första delen av § 16 riksdagsordningen (vilken handlar om val till Andra kammaren) i det förslag, som nu antagits vilande, och i likhet härmed ha också bestämmelserna om valbarhet till Första och Andra kammaren ändrats så, att där det förut stått män, står det nu män och kvinnor.

Ha vi väntat i många år på vår rätt, ha vi åtminstone den glädjen att vi fått den fullt och helt — män och kvinnor likaställda, utan undantag och utslutningar.

Den stora reformen, som vi kämpat för i så många år, gick igenom i riksdagen så lugnt och stilla och utan att pressen i allmänhet gjorde någon större affär av den, att det hade varit fara värt, att den alldeles undgått många kvinnor, om inte rösträttsföreningarna själva firat den över hela landet, för att låta detta väckelsens ord gå ut till kvinnorna. "Striden är slut, medborgarrätten är vunnen! Bereden eder att använda den väl."

Alldeles färdig är ju reformen ännu icke, men den är i hamn, ty det torde inte vara något tvivel om att det förslag, som nu förklarats vilande, kommer att antagas ånyo efter omval till Andra kammaren. Men när skall detta ske? Om ingen extra upplösning av Andra kammaren beslutes, komma valen att äga rum hösten 1920, och sedan antages lagen definitivt vid riksdagen 1921. Som värn då skola gälla en period av fyra år, skulle det kunna dröja ända till år 1924, innan kvinnorna få tillämpa sin valrätt. Att man inte skall låta det anstå med reformens ikraftträdande så länge är emellertid ganska säkert. En extra upplösning av Andra kammaren blir nödvändig, antingen före eller efter de ordinarie valen 1920.

I år blir det säkerligen icke. Visserligen skall nu Första kammaren upplösas och omväljas, men detta är utan betydelse för den vilande grundlagsändringen. Sedan kommer urtima riksdag att sammankallas, och allt detta torde bli tillräcklig sysselsättning

De gamla och de unga.

Nu är det vår, och som ett gråblått dis det breder sig en slöja över kvällen, men över gamla kända, kära ställen det ligger ännu tätt med kvarglömd is. Det var, om solen knappast man gör tro, ett hopp om sol, som kanske bara gåckas, en dröm om ljus, som tändas för att släckas, om frön, som myllas ned men aldrig gro. Så har det skett i hundra år och tusen, och varje släkte, som steg fram och gick, har ökat blott med varje ögonblick den långa raden av de släckta ljusen. Och dimmor målade sitt grått i grått och vintrar snögade på spåda skott, och drömmarna om ljus och frid försvunno, tills världen blev ett enda froldomsbål, där röda flammor emot himlen brunno och hatets andar vässade sitt stål. Och ändå lever hoppet upp var vår, ett hopp ej blott för oss, men för de många, som skola vandra fram i våra spår och finna våra banor alltför trånga. Vår egen flydda vår står upp igen, den som vi trott begravd för längesen inunder fullhet utav fröjd och möda. Vi drömma drömmar, att den lever kvar och att dess frågor mötas utav svar ifrån den släkt, som berga skall vår gröda; vi hälsa den i unga ögons glans, i blickar, som av trots och längtan glöda, den vita vårblom möter höstens röda och flåtar sig med ljungen till en krans.

Då händer det, när vårens storm en gång i björkens grenar stämmer upp sin sång och flämtande emellan löven andas, att unga kronor med de gamla blandas. Det var kanhända två sekunders sköjd, och när de flytt, stå trädens åter fröjd och blicka dystert ut från höjd till höjd, som vore kärleksdrömmarna förspillda. Men trädens kyssar, hårda eller milda, de spegla endast vad på djupet sker, dit intet mänskligt öga blickar ner. Där stå de unga vid de gamlas fötter, och om varann de slingra sina rötter till famntag där som solen aldrig ler. Och unga slakten följas utav andra, och alla dricka livssaft ur varandra, och deras samliv intet buller stör av dem som stigarna därövan vandra. Och när den gamla björken en gång dör, då rister det uti den ungas krona av snyftningar, dem skogens ande hör bland nordanvindar mellan löven tona.

Men den som blott kan lyssna då, han vet: den dröm om kärlek, som naturen drömmer var vår på nytt, trots synd och sorg, den gömmer dock livets enda stora hemlighet.

Högloftet å Skansen den 29 maj 1919.

Lydia Wahlström.

för alla vederbörande för detta år. Däremot är det inte omöjligt att Andra kammaren kommer att upplösas under våren 1920. De val, som i så fall komma att äga rum, skulle endast gälla den återstående tiden av år 1920, det skulle således blott bli ett proforma val för att den ånyo sammanträdande riksdagen skulle bekräfta reformen, varpå de ordinarie valen på hösten 1920 skulle ske efter den nya ordningen. I detta fall skulle kvinnorna redan få deltaga i valen och bli valberättigade i september 1920. Detta är det sätt, som verkar hastigast, och ehuru man finge två, blir till Andra kammaren på ett år, blir det kanske också minst ansträngande, ty den första valrörelsen bleve säkerligen mycket lindrig.

Men det är också möjligt, att man låter allt bli vid det gamla tills efter de ordinarie valen 1920, och först upplöser kammaren 1921 sedan den antagit de nya bestämmelserna, för att låta dem omedelbart därefter träda i kraft. I så fall dröjer det till 1921 innan kvinnorna få vara med.

Vi ha väntat länge på våra rättigheter, och rösträttsföreningarna ha gjort vad de kunnat för att utnyttja tiden med att intressera och upplysa kvinnorna för den väntade uppgiften, men när vi nu stå vid målet, känna vi ändå att det finns mycken okunnighet att bekämpa. Det meningslösa motstånd, som på sina håll gjorts mot rösträttsföreningarna, även mot deras upplysningsarbete, har naturligtvis stått hindrande i vägen. Detta motstånd torde nu alldeles upphöra. Redan efter den kommunala reformens genomförande visade kvinnorna på alla håll ett glädjande intresse för att utvidga sina kunskaper i kommunala och politiska frågor, och detta kommer väl ytterligare att stegras, när det blir dem klart, att de snart skola tillämpa sin politiska medborgarrätt.

Gulli Petrini.

Rösträttsbyrån kommer att hållas stängd under tiden 1 juli—15 aug.

Rösträtt för Kvinnor utkommer ej under månaderna juli, aug. och sept.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad med undantag av juli och augusti månader.

Redaktionskommitté:

ANN MARGRET HOLMGREN,
EBBA PALMSTIERNA,
ESTER BRISMAN,
SIGNE JACOBSSON.

Redaktion och Exp.: 24 Brunkebergstorg 1

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1919 Kr. 2.50.
Lösnummer 15 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3:25 i postanvisning till tidningens exped.

Annonspris: 10 öre per mm. å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

24 Brunkebergstorg 1, Stockholm
Allm. tel. 147 29. Rikstel. 8600.

Öppen vardagar kl. 1-4.30 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1-3 e. m.

Förenata staternas kvinnor nära målet.

Det har sett ut, som om den stora fria republiken på andra sidan Atlanten skulle komma efter flertalet gamla europeiska stater med genomförandet av politisk rösträtt för kvinnorna. För ett par år sedan beslöts det, att man vid sidan av rösträttsarbetet inom de enskilda staterna även skulle söka få reformen genomförd federalt, d. v. s. genom ett beslut av Förenata staternas kongress, därvid reformen skulle bli gällande över hela republiken på en gång.

Ett sådant förslag har redan 1917 antagits av representanternas hus med nödig kvalificerad majoritet. Däremot har det upprepad gång fallit i senaten, de sista gångerna med en brist på endast en å två röster. I slutet av 1918 skedde nyval till kongressen, och beslutet i representanternas hus förföll.

Frågan har nu återupptagits; i förra numret av Rösträtt för Kvinnor kunde vi meddela, att förslaget åter antagits i representanternas hus med stor majoritet. Därmed var man emellertid icke längre än förut; det var ju senaten som var den stora stöttestenen. Nu har dock underrättelse anlant, att frågan bifallits även i senaten.

Vad som nu återstår, är att den även skall bifallas av legislaturerna i de enskilda staterna. Jämmt hälften av dessa ha kvinnlig rösträtt i någon form, och i dessa väntas intet motstånd. Det behövs dock bifall av 3/4 av alla unionens stater, för att reformen skall vara slutgiltigt antagen. Det blir dock en stor lättnad i rösträttsarbetet, att det nu kan inställas helt och hållet på genomdrivandet i de enskilda staternas riksdagar i stället för den krångliga procedur man eljest har inom varje stat med utom bifall i riksdagarna även godkännande genom referendum.

Vi lyckönska de amerikanska rösträttskvinnorna.

De på mötet å Auditorium den 29 maj hållna föredragen av Selma Lagerlöf, Anna Whitlock och Lydia Matson-Sager komma att utgivas i ett häfte i höst.

Sprid

Rösträtt för Kvinnor!

Ett kvinnoöde i brytningstider.

Under rösträttskongressen 1911 gick en dag en korttöge ut i staden med de svenska rösträttskvinnornas gäster. Framför ett hus på Villagatan stannade ekipagen och de åkande gävo sin hyllning åt en över åttioårig gammal dam på en balkong.

Det var hon, som skänkt medel till att bestrida kostnaden för denna promenad i vagn genom Stockholm i sommarfägring, och det fanns ännu ett skäl för den samlade kongressen att visa henne sin tacksamhet, ty hon hade genom en donation skaffat den internationella alliansen dess rösträttsstandar.

Den gamla damen var fröken Lotten von Kræmer.

Om alla dessa kvinnor från skilda länder känt till hennes historia i hela dess patetiska och tragiska räckvidd, som vi nu göra tack vare John Landquists vackra levnadsteckning av henne i de Valda dikter av Lotten von Kræmer, som utgivits av Samfundet De Nio, skulle nog hyllningen fått en varmare, mera innerlig karaktär.

Lotten von Kræmers liv, sådant det framstår ur den fylliga och med utomordentligt säker psykologi utförda biografien, som föregår urvalet av hennes dikter, ger ett på en gång beklämmande och stärkande intryck. Beklämmande därför att hon i vissa fall var som ett instrument med slaka strängar, som ingen ville stämma i ton, och dock uppmantrande, därför att rent mänskligt höjde hon sig över sitt öde på ett hjältemodigt sätt.

Hennes barndom och ungdom i Atterboms och Geijers Uppsala — hon var född 1828 — där hon växte upp i landshövdingeresidenset i det gamla vasa-slottet, voro sällsynt ljusa och lyckliga. En begynnande dövhet, som drabbade henne i hennes första ungdom efter en skarlakansfeber, kastade en skugga över hennes väg, men det var tills vidare ingen kylig slagskugga; dövheten hindrade henne icke att delta i universitetsstadens kulturellt färgade sällskapliv med Atterbom, Tekla Knös, Malla Silverstolpe, J. A. Josephson och många andra, bland vilka den unga begåvade, graciösa flickan lyste som en uppgående stjärna.

Under denna lysande ungdomstid mötte den unga flickan sitt öde. "Omnia amor" har hon själv förordnat skulle inristas på hennes gravsten, ty det var kärleken till en man, som för henne blev livsbestämmande. Han var tio år äldre än hon, docent i estetik vid Uppsala universitet, då de fördes nära varandra, sitt namn Sten Johan Stenberg tycks han icke ha burit förgäves, ty med all sin aktningsvärdhet, sin bildning och sin oförvitliga karaktär förenade han en hårdhet, en brist på förmåga att ge sig en känsla helt i våld, som blev ödesdiger både för honom själv och den kvinna han älskade.

Lotten von Kræmer har i en kortare självbiografi angivit sina åsikter i kvinnofrågan, som i slutet av 1850-talet började bli aktuell, som orsaken till att de båda älskande så småningom efter år av inre strider å båda håll, kommo ifrån varandra. Hon anser, att det var en kamp för sitt människovärde, som hon tvingades att göra mot sin kärlek och mot sin lycka som kvinna. Lotten von Kræmers biograf har emellertid i en fin och skarp analys, som man bör läsa i dess sammanhang i boken, klarlagt dessa bägge högtstående människors egendomliga kärlekshistoria.

Stenberg var utan tvevel en mycket konservativ läggning, han avskydde offentligt framträdande för kvinnan, och fast han råder Lotten von Kræmer att söka utlopp för sin verksamhetslust och sin begåvning i litterär alstring, gör han det onödigt grymma förbehållet, att hon icke skall offentliggöra vad hon skriver. Lotten

von Kræmer kunde icke lyda honom i detta, som helt naturligt var, men hon har en gång, då hon kände hur han drog sig undan henne, i tydliga ord visat en väg för dem båda ut ur den ovisshet, som rådde mellan dem. Brevet är skrivet så sent som 1868, 24.1. Hon säger:

"Det är slut med författarenergien och jag längtar efter den fullnad livet själv ger. Och hur skall någon sann själsblomstring kunna äga rum utan sol? Och solen i mitt liv är — Aek, you bara — tiger, you bara önskar gott för mig, att jag måtte bli lycklig — men livet är också ett yttre. Jag kan vissa stunder känna mig lycklig i tanken på det framfarna, men så domnar känslan bort, utmattad av att leva utan ett närvarande i innerligaste mening. Jag tycker mig änka efter all livets glädje. Och går här som en hamn bland andra glada på framtidshopp levande varelser."

Den man, som icke vill förstå sådana ord från den kvinna han sagt sig älska, har icke längre något ömhet kvar för henne i sitt hjärta. Men på samma gång som Lotten von Kræmer var för mycket helhetsmänniska för att i en ny kärlek söka kompensation för vad hon förlorat, var hon också andligt vaken och rörlig nog att i tidsströmningarna och i kulturens nya landvinningar finna näring för sin ande. Med sin romantiska läggning, som i hennes ungdoms Uppsala fått övernog av näring, förenade hon en andlig oräddhet, en viss kritisk skärpa, som kom henne att stå väntande och mottagande inför det nya, som bröt sig fram i tiden. En viss oklarhet, en viss löslighet i förmågan att sammanfatta det andligen upplevda vidlade henne dock alltid, hennes biograf har sökt visa hur den medfödda svagheten i hennes begåvning fick ett otillbörligt stort rum i hennes natur på grund av hennes misslyckande i erotiskt avseende. John Landquists undersökning av hennes sjäsliv verkar här som överallt i biografien obetingat riktig och säker. Lotten von Kræmer, som själv ville, att hennes liv skulle bli föremål för en skildring, då hon var borta, kunde icke ha önskat sig en varsammare och lättare hand att reda ut de fina trådarna, som tvinnats till hennes öde.

Som så många människor var hon större än sin olycka. Hon besegrade livet, och hon utträttade något. Icke genom sin litterära produktion, där dock bland mycket som är alltför lätt, ett par, tre fullödiga dikter lysa. En fransman har ju blivit berömd på en enda sonett. Men Lotten von Kræmers brinnande kärlek till litteraturen tog sig sitt bästa uttryck i det stora mål hon ställde upp: att åstadkomma en akademi, som skulle bidra till den unga litteraturens skydd. Hon gav under sin levnad redan på ett ganska tidigt stadium prov på att hon ville verka som mecenat, och hon försökte sig i slutet av 1870-talet på att utge en tidskrift, "Vår tid", som skulle vara kulturbärare, "ett välartat barn av sin tid" skall den hava sin egen prägel, sin tanke, sitt hjärta, sin själ", stod det att läsa i dess anmälan. Men ju längre hon levde, ju mer ensam och isolerad hon blev, dess klarare såg hon målet för sitt liv, den insats i den svenska kulturen, som hon skulle göra med sin stiftelse för litterär odling. Det kanske icke är allmänt känt, att Lotten von Kræmer de sista åren av sitt liv försåkade så gott som allt för att hennes älsklingsstanke skulle kunna bli en så mycket skönare verklighet. "De Nio" ha nu tagit arv efter henne och utom minnesstenen på hennes grav i Uppsala har genom detta samfunds försorg nu rests ett värdigt monument över hennes liv i utgivandet av hennes valda dikter med den utmärkte minnes-

L. K. P. R:s extra centralstyrelsemöte.

I samband med högtidlighållandet av rösträttssegern samlades L. K. P. R:s centralstyrelse till extra möte den 29 maj. Härvid diskuterades L. K. P. R:s framtid, sedan organisationens omedelbara mål efter en ny riksdags godkännande av beslutet den 24 maj definitivt uppnått. Diskussionen föranledde inga beslut.

Till socialdemokratiska kvinnornas medborgarmöte i Folkets hus beslöt mötet sända en hälsning av följande lydelse:

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt samlas i dag för att högtidlighålla svenska riksdagens grundläggande beslut om rösträtt och valbarhet för Sveriges kvinnor. Under den långa kamp, som föregått detta beslut, ha vi kvinnor stått tillsammans utan avseende på partiställning och samhällsuppfattning i övrigt. Särskilt ha de socialdemokratiska kvinnorna, vilka arbetat för rösträtten inom sina egna organisationer, alltid stått att finna och alltid varit beredda att deltaga var gång ett samlat uttalande var nödvändigt eller önskvärt. Då vi nu sända eder vår hjärtliga hälsning med tack för allt gott samarbete för det gemensamma målet, är det med en innerlig önskan, att den solidaritetskänsla, som den gemensamma kampen utvecklade hos oss alla, måtte bli en bestående vinst även i framtiden. Det är så mycket som förenar oss kvinnor, även utanför våra egna närmaste intressen; det är vår gemensamma omsorg om hem och härd, vår värd om släktet, vår, de svagas, motvilja mot våld och våld. Kanhända gå vi mot svåra tider. Den kamp mellan staterna, som började i brottsligt lättsinne för snart fem år sedan, har dragit med sig en fortsättning inom staterna av djupare innebörd. Detta gäller också vårt samhälle. Må vi kvinnor allt framgent kunna stå tillsammans i strävan att giva denna kamp mänskliga och fredliga former. Den politiska rösträtten är och bör vara för oss alla medlet att skapa samhälls rättfärdighet; må vi även i framtiden kunna stå sida vid sida, kämpande för och vinnande det rättvisa och moderliga samhälle, där ingen behöver andligen eller lekamligen hungra.

Detta är den systerliga hälsning L. K. P. R:s centralstyrelse ur djupet av våra hjärtan önskar framföra till eder på denna vår gemensamma högtidsdag.

Att överbringa denna hälsning valdes Landsföreningens vice ordförande fru Anna Wicksell, friherrinnan Ebba Palmstierna, fru Augusta Tonning och fröken Jenny Wallerstedt.

Centralstyrelsen beslöt att på Karl Staaffs grav lägga en krans med inskrift: Tack för ädel strävan för kvinnornas medborgarskap, samt att till borgmästare Lindhagen sända en blomsterhyllning.

Vidare avsände centralstyrelsen följande telegram:

Till fru Kristina Borg:

I tacksamt minne av vad Din make och Du gjort för kvinnornas sak bringa vi Eder båda en varm hyllning på denna den kvinnliga rösträtts segerdag. Måtte vi nu förnämligt rättfärdiga Eder tro och Edert hopp.

Till borgmästare Lindhagen:

Till Carl Lindhagen, den outtröttlige förkämpen för kvinnornas politiska medborgarskap, sänder nu, då frågan förts till seger, L. K. P. R:s centralstyrelse en tacksam hälsning.

Till statsminister Edén:

På den kvinnliga rösträtts högtidsdag sändes Eder ett värdsamt tack för Edert kraftiga stöd från

L. K. P. R:s centralstyrelse.

Till statsrådet Löfgren:

Med tack för all ospard möda sänder Eder L. K. P. R:s centralstyrelse en värdsam hälsning på denna den kvinnliga rösträtts högtidsdag.

teckningen över författarinnan av doktor John Landquist.

Elisabeth Krey-Lange.

Kvinnorösträttens seger högtidlighålles.

Fester i Stockholm.

Kristi Himmelsfärdsdag den 29 maj hade kvinnorna valt att fira rösträttsegern, som tillföll dem genom riksdagens beslut av den 24 maj.

L. K. P. R. höll fest i Auditorium, den första politiska medborgarfesten, och den eljes litet kalla, föga gästvänliga lokalen hade genom en vacker dekoration, som gick i vårens tecken, gjorts ljus, inbjudande och stämmningsfull. På estraden, där talarinnorna, de inbjudna gästerna, ombuden från Norges och Danmarks kvinnoorganisationer, sångkören och orkestern hade placerats, hade slösats blommor och unga björkar i rikt mått. Hela fonden täcktes av svenska flaggor och där — som hjärtpunkt — såg man det svenska riksvapnet. Det satt högt över de gula och vita rösträttsstandaren, som representerade olika kampföreningar, och som buros av unga studentkor. I salen såg man ett ganska starkt inslag av män och icke få kända personligheter utom de inbjudna tillhörande regering och riksdag. Statsministern samt statsråden Löfgren, Palmstierna, Nilsson och Petersson syntes på första bänken, och av riksdagsmän, som hörsammat inbjudningen, må nämnas hrr Lindhagen, som blev föremål för en spontan hyllning under mötets gång, Hellberg, Kvarnzelius, v. Sneidern, Vennerström. Professor Wicksells karaktäristiska huvud skymtar man bland mängden och av akademici må även nämnas professorerna Öhrvall och Henschen.

Nu reser sig en ungskog av vitklädda flickor på estraden bland blommorna, och Elfrida Andrées rösträttskantat kommer alla att andäktigt lyssna. Då applåderna efter sången tystnat, framträdde Landsföreningens ordförande doktor *Karolina Widerström* och uttalar ett välkommen och ett tack till regeringen och lämnar därefter ordet till *Selma Lagerlöf*.

Det vita huvudet med sin krona av rikt hår böjes över pappersbladen, och den låga, välljudande stämman lyder varje skiftning i talarinnans stämning, som ett väl inspelat instrument. Hela personligheten, som nu träder fram för en sällsynt gång i direkt kontakt med allmänheten, gör ett underbart imponerande intryck. Det är med andakt och i spänning att ej förlora något av talet, som man lyssnar. Och detta är *Selma Lagerlöfs* andliga politiska testamenten till Sveriges kvinnor.

Efter att på sitt målande sätt ha skildrat den långa väntetiden, då kvinnorna stodo utanför det stora gemensamma hemmet och förgäves klappade på porten, tills de äntligen blevo insläppa, övergick talarinnan till de uppgifter, som vänta kvinnorna nu vid vunnit medborgarskap. Vi anför här slutet av doktor Lagerlöfs tal, där hon inviger kvinnorna till kämpar för de högsta målen i livet.

"Och om nu i våra hjärtan befästes tron på att den som vill en stor och god sak och sätter in sitt liv för den även skall föra den till seger, hur omöjligt det än må synas, skola en gång tillfälligheter inträda som hjälpa dem fram. Om denna tro kan vinna insteg i våra hjärtan, då ha vi hunnit fram till något stort, då ha vi äntligen kommit fram till att förstå vad Kristus menade, när han talade om den tro, som kan försätta berg.

Om kvinnorna nu efter detta förvära sig denna tro, vilken styrka och vilket mod skall den inte skänka oss. Vilken makt skulle inte de bli i återuppbyggandet av den arma, förhärjade och förvildade världen.

Jag vet ju inte vad som hädanefter kan komma att bli målet för kvinnornas gemensamma strävan. Ett är säkert, att den inte behöver avstanna av brist på stora omöjliga mål att längta efter.

Vem skulle vilja eller mäktat motstå kvinnorna, om de nu vilja ta itu med att tämja eller förgöra de stora odjuret som förhärja världen, om de skulle vilja lägga mordlusten i band och bojor och nedgöra sedeslösheten eller bryta fattigdomens udd eller sätta dammar för fåfänglighet och njutningslystnad? Gud, som har gjort människan sådan att hon med alla sina fel trängtar efter att bli herre över sina lustar och lidelser och vill leva ett lyckligt, harmoniskt liv, skall stå bakom er och världen skall inte kunna motstå er."

Då applåderna efter d:r Lagerlöfs tal tystnat, framträdde representanter för kvinnoföreningar i Danmark och Norge, två från vardera landet, och framförde sina lyckönskningar till sina svenska systrar. Det var fru Louise Wright för Danske Kvinders Nationalraad, fru Elise Petersen för Dansk Kvindesamfund, fru Sophie Voss för Norske Kvinders Nationalraad och fru Anna Dahl för Norsk Kvindestemmeretsforening. Alla framhöll de huru kvinnorna i de två grannländerna gladdes över att även de svenska kvinnornas arbete för rösträtten nu kröntes med framgång.

Ett av de stämmningsfullaste ögonblicken i denna rikt givande fest inträffade nu, då en deputation av de socialdemokratiska kvinnorna, som tidigare haft ett möte i Folkets hus, intogade på estraden med sin röda fana och Anna Lindhagen som ordförande. Hon yttrade några varmt kända ord om den solidaritet, som präglat kvinnornas arbete och bringade ett tack till Landsföreningen.

Nästa talarinna var fröken *Anna Whitlock*, L. K. P. R:s första ordförande, som i ett väl format, av varm känsla buret anförande gav en karaktäristik av den svenska rösträttsrörelsen. Applåder kommo spontant som avbrott då och då, särskilt då fröken Whitlock uttalade ett tack till rösträttens första resetalare fru Ann Margret Holmgren, som var närvarande på estraden. Icke heller denna talarinna kunde undgå att peka på ansvaret, som följer rättigheterna rätt i spåren. Glädjen över att vi fått rösträtt, sade tal., kommer oss ändå att bäva för det ansvar som nu väntar oss. Ingen må vänta att den kvinnliga insatsen genast skall bli märkbar, men den skall säkerligen märkas så småningom. Det evigt kvinnliga skall hjälpa oss vid uppbyggandet av rättfärdighetens rike, som vi alla drömma om. Vårt arbete för kvinnorösträtten är nu slut. Vårt arbete med den föreligger. Och det är större. Vi gamla ha skaffat verktyget och det tillkommer nu de unga att fullfölja verket.

De ungas tack till kämparna från den första tiden, då marken var oberedd, uttalades af fru *Lydia Matson-Sager*, som med glädje hälsade den långa kampens slut om också segerns dag icke blivit sådan som vi drömt oss den. Sedan talarinnan erinrat om det målmedvetna och rastlösa arbete, som kvinnorna ha bakom sig och som skänkt de unga frukterna av de gamla strävan, uttalade hon den förhoppningen, att de unga kvinnor, som nu ställdes ansikte mot ansikte med samhällsuppgifterna, skulle komma att känna sitt ansvar. Det blir först med handlingar, som ungdomen kan visa om den är värdig det arv den erhållit,

och man får hoppas, att den i arv även fått något av de äldres styrka och entusiasm.

Därmed voro talen slut och friherrinnan Ebba Palmstierna framträdde nu för att läsa upp en rad lyckönskningstelegram, som anlant från lokal-föreningar landet runt, från enskilda, från kvinnliga studerande vid universiteten samt från kvinnoorganisationer i Danmark, England, Finland, Frankrike, Holland, Norge, Tyskland och Ungern. Till sist sjöngs Stenhammars "Sverige".

De socialdemokratiska kvinnornas möte

Hölls i Folkets hus under presidium av fru *Anna Sterky* och med tal av fru *Agda Östlund* och redaktör *Hjalmar Branting*. Fru Östlund uppehöll sig vid kvinnornas deltagande i den sociala kampen och hyllade dem, som brutit mark för kvinnornas rösträtt i den första tiden och önskade seger åt socialdemokratien. Redaktör Branting såg kvinnornas rösträttsfråga mot bakgrunden av tidsläget och världshändelserna och framhöll, att kvinnorna i högre grad än vad någonsin varit fallit blivit delaktiga av staternas liv. Det arbete, som inför hela samhällets ögon utförts av millioner kvinnor, måste också verka revolutionerande på föreställningssättet hos dem, som ansett, att kvinnorna ej hade någon rätt till andel i det samhällsliga arbetet. Talaren avslutade sitt anförande med att erinra om de segrar, som kvinnorösträtten tillkämpat sig ute i världen, ett av de kraftigaste bevisen för den opinion, som skapats för kvinnornas medborgarrätt.

Under mötet anlände en deputation från L. K. P. R. bestående av fru *Anna Wicksell*, friherrinnan *Ebba Palmstierna*, fru *Augusta Tonning* och fröken *Jenny Wallerstedt*, med fru *Wicksell* som ordförande, som framförde en systerlig hälsning.

På aftonen var av L. K. P. R., Moderata kvinnors rösträttsförening och Socialdemokratiska kvinnornas centralstyrelse anordnat ett

Möte på Skansen

med fyra talarinnor: doktor *Lydia Wahlström*, fru *Ruth Gustafsson*, doktor *Alexandra Skoglund* och fru *Ellen Hagen*. Efter den officiella delen av festen var samkväm anordnat å Höglöftet, där rösträttskvinnor från olika delar av landet funno varandra i en angenäm sällskaplighet.

En andaktsstund i Storkyrkan

anordnades redan på onsdagsaftonen med anledning av kvinnorösträttens seger. Tal hölls av hovpredikanten *J. Källander*, som hävdade att någon giltigare anledning till gudstjänst än kvinnans inträde i det politiska livet såsom likställd med mannen icke kunde tänkas. Sedan talaren i huvudsak uppehöllt sig vid det stora ansvar, som genom de nya rättigheterna vilar på kvinnorna, slutade han med att hälsa Sveriges kvinnor välkomna som vårdarinnor av det heligaste i folkets liv.

Efter altartjänst med bön för fosterlandet samt solosång av fröken *Ebba Norén*, avslutades den stämmningsfulla stunden med psalmsång.

HÄLSNINGSTELEGRAM

till L. K. P. R:s högtidsfester å Auditorium och å Skansen den 29 maj ha ingått från följande föreningar och enskilda:

Må segersällheten föda löftet att kvinnornas nyskapade makt skall föra släktet ej endast framåt men inåt och uppåt.

Ellen Key.

I rättens, i kulturens namn ett tack till alla som kämpat och hoppats. Kraftiga tag för nya mål.

Kristina Borg.

I dessa ord vårt tack ni finner,
I dessa ord vårt hopp:
Nu sol över bergen rinner,
Nu dag går opp!

Fredrika-Bremer-Förbundet.

Vi tacka för eder oförtröttade strävan mot vårt vunna gemensamma mål. Må vår rätt aldrig gå före vårt ansvar, må vårt ansvar leda oss rätt.

Moderata kvinnors rösträttsförening.

Vita Bandets centralstyrelse, samlad till sitt första sammanträde efter den vunna segern, sänder de varmaste lyckönskningar och tack!

Nina Benner-Anderson Emilie Rathou.

Med tack för uppoffrande outtröttligt arbete bedja vi få förena oss med eder i glädje över segern.

Undertecknat av 40 studerande inom de olika fakulteterna i Uppsala.

F. K. P. R. i Alingsås, Arvidsjaur, Åskersund, Boden, Falkenberg, Göteborg, Hallsberg, Jönköping samt Jönköpings länsförbund, Karlskoga, Karlskrona, Kristianstad, Kristinehamn, Lindsberg, Luleå, Piteå, Rättvik, Skara och Skaraborgs länsförbund, Uddevalla, Visby, Västerås, Ystad, Ämål, Östersund, samt ett flertal enskilda föreningsmedlemmar och andra.

Ett högt hurra, ett glatt hurra,
ty Första kammarn svarat ja.
Kvinnor i rådmans Dahls stad.

Hell rättfärdighetens seger till gagn för folk och fosterland!

*Lokalavdelningen i Kristianstad av Män-
nens förbund för kvinnans rösträtt.*

Hil svenske Kvinder!

*Danske Kvindeforeningers Valgrets-
forbund.*

Dansk Kvindesamfund hilser Sveriges Kvinder i Anledning av deres politiske Frigørelse. Sidst i Rækken af Nordens Kvinder vandt I frem, men vi ved at i det Fremtidsarbejde, der venter Nordens frie Kvinder, vil I altid vare blandt de første og dygtigste.

*Julie Arenholt,
Formand.*

Vår bästa lyckönskan och hälsningar.
Dansk Kvindesamfund i Esbjerg.

Hjärteligste lykønskning fra Dansk Landsforbund.

Elna Munch.

Svenske Kvinder Hilsen og Haandslag til Eder paa Sejrsdagen.

*Kristne Kvinders Valgforening.
Käle Peterson,
Formand.*

Kvindesagsbladet Tidens Kvinder bringer svenske Kvinder sin hjerteligste Lykønskning.

Th. Daugaard.

Sveriges Kvinder lykösnes på det varmeste til vunen Ret og nyt Ansvar. Vel mødt i de fuldmyndige Borgeres Rækker.

Nordisk Kvindesagsnavn i Danmark.

Endelig! Velkommen!

Ida Falbe-Hansen. Elisabeth Grundtvig.

Hjertelig vel mødt i Laget.

Th. Daugaard.

Heartiest congratulations splendid victory.

*International Headquarters
Sheepshanks.*

Varmeste lykønskninger till slutlig seger, ønskan om fortsatt framgång.

*Nordiska kvinnosakskommittén, Finland.
Ilmi Hallsten. Margit v. Bousdorff.*

När eder segerrika rösträttskamp är äntligen slutförd lykösnes till det arbete, som denna åligger

Suomalainen naisliitto.

Olga Oinola. Elin Malin.

Hindrade sända representant, lykösnes till vunen välförtjänt seger, hoppas på fortsatt fruktbringande samarbete mellan Nordens röstberättigade kvinnor.

Svenska kvinnoförbundet.

Annie Furuhjelm. Ingrid af Schultén.

Sveriges kvinnor, övertygade om att kvinnans politiska verksamhet skall framkalla ett lyckligare och rättfärdigare skede i folkens liv, lykösnes vi svenska kvinnan till den framgång hon vunnit.

Folkets kvinnliga framtidsparti.

Olga Ilmarinen.

Hälsa Sveriges kvinnor hjärtligt välkomna i de politiskt myndiga kvinnornas led.

Boisman, af Forselles, Furuhjelm, Hagelin, Hainari, Hjelt, Holmberg, Hult, Hultin, Ivalo, Krogius, Meckelin, Neovius, Pipping, Rönholm, Seltzer, Sovelius, Suolahti, Tabette, Topelius.

Vi finländska kvinnor förena oss i glädjen över det stora mål Sveriges kvinnor nu nått.

Ludovica von Wendt. Edla Armfelt.

Ebba Wrede. Marielouise Wasenius.

Sanny Ekström.

Våra innerliga välönskningar till Sveriges kvinnor med anledning av den stora reformen. Ingen tänkande finsk kvinnas själ kan förbli oberörd av detta framsteg i hennes svenska systems liv.

Kvinnosaksförbundet Unionen, Finland.

Lucina Hagman,

Ordf.

Vives félicitations, succès suffrage bien mérité.

Schlumberger.

Landskvindestemmeretsforeningen oversender Sveriges kvinder sin varmeste lykønskning med stemmeretsseieren.

F. M. Qvam.

Vor varmeste hilsen og lykønskning, sterke staar vi nu alle Nordens kvinder till arbeide for de store samfundssaker, som i disse alvorlige tider kræver sin løsning.

For Kvindesaksforeningen.

Randi Blehr, Adel Lampe, Anna Hooslef, Fredrikke Mörck, Helga Helgesen, Ragna Huser, Agnes Martens Sparre, Alette Ottesen.

Vi lykønsker de seirende og de overvundne.

Norske kvinders Nationalraad.

Vi lykønsker med den store seier efter den sterke motstand.

Drammens Kvinderaad.

Ambrosia Winsnes. Betsy Kjelsberg, Formand.

Av fuldeste hjerte deler vi glæden over seiren med hilsen til de samlede svenske søstre fra fredsforbundet.

Randi Blehr. Pauline Horst.

Fernanda Nissen. Lulla Uchermann.

Kvindernes Vælgerforening i Kristiania sender sine bedste gratulationer.

Ellen Gleditsch,

Formand.

Jeg fester med dere i dag.

Caroline Björnson.

Glæder mig med kjære svenske venner over den endelige seier efter en saa dygtig og utholdende kamp for ret og retfærdighet. Lykke og held følge eders arbeide som frie borgere. Hilsen til alle.

Fredrikke Mörck.

Lillehammer Kvindestemmeretsforening sender glade lykønskninger i stor forventning til svenske kvinders handlekraft.

Karolina Skar. Margrethe Grundtvig.

Gina Borchgrevink.

Félicitations sincères.

Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht.

Die wärmsten Glückwünsche zur politischen Befreiung der schwedischen Frauen sendet der deutsche Reichsverband für Frauenstimmrecht.

Marie Stritt.

Tack!

Alla de rösträttsföreningar och enskilda utöver landet, vilka genom telegrafiska hälsningar deltagit med oss i högtidlighållandet av rösträttsseger, bringas härmed ett varmt tack.

V. U.

Göteborgs F. K. P. R.

Söndagen den 1 juni höllo kvinnorna i Göteborg glädjefest. Den inleddes med ett demonstrationstyg, som utgick från staden med Slottsskogen som mål. Sedan man samlats under trädens skugga, sjöng en sångkör "Vaknen" av Viktor Rydberg med tonsättning av Elfrida Andrée. Ordföranden, fru Frigga Carlberg, hälsade därefter de närvarande välkomna och överlämnade ordet åt doktor Gulli Petrini, som på sitt kända friska och medryckande sätt höll ett av täta bifallsyttringar avbrutet anförande. Dr Petrini gjorde en återblick över rösträtts och kvinnosakens historia och slutade med orden: Bland de erfarenheter, vi vunnit, är den, att man ej bör rädas att taga upp kampen för en stor och rättvis sak, därför att den är oförstädd och förhånad. Efter ytterligare sång frambars tack till fru Frigga Carlberg och fröken Hildur Öijer. Till slut samlades man till Gemensam lunch, varvid det ena talet avlöste det andra.

Uppsala F. K. P. R.

Kvinnornas grundlagets högtidlighölls i Uppsala i universitetets aula den 1 juni med tal av Ellen Hagen, Selma Lagerlöf, statsminister Edén och ärkebiskop Söderblom. Endast en uppvalokan kan förstå betydelsen av att hava lyckats få aulan betydligt Högtidligt var det, då sessionen inträdde i den till trängsel fyllda salen med den gamla slitna gulvita fanan i spetsen, församlingen reste sig och musiken spelade upp. För många granad pionjärer i sessionen var det en underlig känsla att känna hänet

Mit warmer Freude nehmen wir zur Kenntnis dass unsere schwedischen Schwestern endlich den vollen Sieg ihrer grossartigen Bewegung errungen haben. Indem wir ihnen zu dem Erfolg herzlichst gratulieren, drücken wir die Hoffnung aus dass die politisch befreiten schwedischen Frauen mit den übrigen Frauen der Welt die neue Macht dazu benutzen werden eie von Kriegen jeder Art für immer befreite Welt aufzubauen. Mit kameradschaftlichen Grüssen

Ungarischer Feministverein.

Rosika Schwimmer. Wilma Glücklich.

förstummat och hyllningen från tusenden i den eviga ungdomens stad strömma i möte.

Ellen Hagen uttryckte i sin välkomsthälsning tacksamheten mot dem, som strävat och hoppats, som haft, men ej fått rätt, ej upplevat vad dessa dagar givit och omnämnde bland dem, som stått Uppsala-föreningen nära, docenten Elsa Eschelson och fru Elisabeth v. Bahr. Sedan hon påmint om F. T. Borgs första motion i ämnet för mer än 30 år sedan och dess varma värdjan till riksdagen, att i en av mänsklighetens största och viktigaste angelägenheter icke tveka att taga initiativet, konstaterade hon, att Sverige ej fått gå i spetsen för civilisationen, men att vi få vara glada, att ej vara det allra sista av Europas folk. Kvinnans uppgift är att skapa mänskolycka, fortsatte talarinnan, all politiks mål och mening är ytterst betännsamt, att skapa ökad trevnad och välbefinnande inom samhället såväl som nationerna emellan.

Ordet lämnades så till Selma Lagerlöf, som vi varit stolta ha med oss, för oss, "ty en drottning i andens rike är en mäktig allierad, yttrade fru Hagen.

Selma Lagerlöfs tal var detsamma, som hon givit i Stockholm. Med andlös spänning åhördes sagoberätterskan, då hon levandegjorde den långa väntans nätter och dagar för den utestängda, för vilken timmarna gå i ångslande långsamhet, och hennes varma tro på det goda seger.

Statsminister Edén framhöll i sitt tal, att han alltifrån första stunden varit viss om att kvinnornas rösträtt måste och skulle genomföras, bland de ideella krafterna äro de starkast, som tett sig mest omförliga. Det som skett, är en ofantlig förändring, utan motstycke i de mänskliga samhällenas inre utveckling, den hör till de drag, som kommande tiders historieskrivare komma att beteckna som ett av de verkligt avgörande för ett nytt skede i mänsklighetens utveckling. Den betyder oändligt mycket mer än yttre omvälvningar och revolutioner.

I ärkebiskopens slutord fick den vackra högtidligheten en värdig avslutning.

"Vi tro, att det i vårt nuvarande läge skall bli till välsignelse för vårt land, att kvinnornas länge eftertraktade rösträtt nu blivit verklighet. Skall jag vara uppriktig, kan jag knappast lykösnes kvinnan därtill. Men jag har antagit inbjudan att tala här i kväll, därför att jag anser mig ha anledning att lykösnes samhället. Må genom vad som nu skett, vårt samhällsliv undfå mer av den kärlek, som går genom världen. Må Herren den högste bevara vårt älskade fosterland och välsigna kvinnornas ingång i vårt samhällsliv. Han välsigne allt, som göres och beslutas till Sveriges förkovran!

Intryck från kvinnokongressen i Zürich.

Som en mäktig, världsfamnande symfoni av gemensamt lidande och gemensamt hopp verkar denna manifestation av kvinnovilja, tolkad på olika språk i skenbar förbistring, men med en underström av förståelse och solidaritet. Som ledmotiv återkomma ständigt uttryck för ansvarskänslan inför framtiden, allvaret i fordringarna, längtan efter försoning och tron på mänsklighetens räddning. Likt skärande dissonanser ljuda väl ibland spontana utlopp för en återhållen smärta från nordens länder, men de mötas av en melodi från det härjade fiendelandet, så genomglödd av lidande och medlidande, och så gripande, att bitterheten smälter bort och ögon, som härdats av alla fador, ej längre stå emot. Och till sist samlar sig all förtvivlan och allt offermod i ett starkt slutakord, i en högtidlig ertygglig ed: "Aldrig mera."

Sådant är totalintrycket på en neutral, ohärdad och oprövad åhörare. Andra kvinnokongresser må ha varit mera imponerande med glänsande talare och världsberömda namn, med kriget som bakgrund gör likväl denna yttring av mänsklig solidaritet särskilt gripande.

de. Jämförd med Haagkongressen 1915, ett spontant alarm av kvinnor, som sökte varandra händer i tro att ett underverk måste använda olyckan, framstår denna andra fredskongress som uttryck för kvinnornas fasta beslut att erövrva freden åt framtiden.

Centralmakternas kvinnor, som mönat under revolutionens hårda lärdomar, finna oss kanske efterblivna och naiva, vi som ännu leva kvar i en gammal föreställningsvärld. Men de njuta dock av lyckan att få tala ut, att ha sluppit ut ur vardagens döva förbittring och isoleringens kvävande grepp. Ty icke bara materiell hunger har härjat dem, den andliga tillförseln har också varit stängd. Med omätligt intresse absorberas intrycken från alla håll. Men också Storbritanniens kvinnor tyckas längta ut ur sin "splendid isolation", och deras medfödda självtillräcklighet är försvunnen. Ingen kan med större beslutsamhet reagera mot de grymma konsekvenser som deras folks ovetenhet och oförståelse möjliggjort. De transatlantiska kvinnorna möta upp med en frisk optimism och villighet att bygga upp ett nytt Europa, lika fritt och utvecklingsmöjligt som deras eget samhälle.

De små neutrala staternas representanter hålla sig i bakgrunden, kanske

för mycket, ty det är ej utan, att man väntar sig friska impulser just från oss nordbor. Man fordrar av oss ett fritt, objektigt omdöme och en självständig insats, ty det har gått upp för många, att individualiteten utformas klarare, och initiativ genomföras lättare i de små länderna. Vår uppgift är framförallt att förmedla återknytandet av de kulturella förbindelserna. Ännu länge kommer de gamla fronerna att hindra det personliga utbytet av erfarenheter och t. o. m. för neutrala torde det bli svårt att på ort och ställe få studera utvecklingen inom de länder, där under de gångna årens tryck många viktiga kvinnoproblem tvingat sig fram till lösning. I känslan av vår plikt som förmedlare gjordes vid kongressen ett erbjudande att på neutral mark söka upprätta en kontakt genom föredragsserier med talarinnor från olika länder.

I resolutionerna upptogs förslaget som ett önskemål i upplysnings- och samförståndsarbetet. Men vi borde och kunde omsätta idén till verklighet, och om våra kvinnoföreningar ville taga upp planen, kunde sådana föredragsserier i sociala, pacifistiska m. fl. ämnen snarast ordnas. Genom samarbete med övriga skandinaviska kvinnoföreningar bleve en tek-

nisk och ekonomisk förenkling möjlig. Flera av de stora ländernas bästa talarinnor kunna påräknas. Redan äro engelska kvinnor färdiga att med sin resoluta energi och stora resurser planera liknande föredragsserier, så snart förhållandena tillåta, och därtill räkna de redan på skandinaviska talarinnor. De bästa av våra kvinnokrafter ha under långa år offerat sig för det tunga rösträttsarbetet, och det är klart, att de måste absorberas därav, tills målet uppnåtts. Men nu vänta nya uppgifter för deras organisationsförmåga och offervillighet. Fredssaken är icke längre några pionjärs utopi utan en praktisk nödvändighet, som ingått i det allmänna medvetandet, och som för sitt förverkligande behöver alla goda krafter.

Som en värdjan till den internationella samhörighetskänslan har jag därför sökt ge en bild av den anda, som besjälade den lilla modiga grupp av kvinnor, som innan ännu freden besegels samlats i det gästfria Schweiz för att i förtroendefull samverkan söka finna vägar för fredsidéernas förverkligande.

Naima Sahlbom.